

Arbetslivskommissionen för skogsbranschen, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar *	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen inom skogsbranschen	659	574	6909	6622
Kompetensområdet för körning av skogsmaskiner	466	376		
Kompetensområdet för skogsbruk	170	155		
Kompetensområdet för produktion av skogsenergi	26	41		
Kompetensområdet för montering av skogsmaskiner	5	10		
Inga uppgifter	-	1		
Yrkesexamen inom skogsbranschen	207	222	1213	893
Kompetensområdet för körning av skogsmaskiner	28	28		
Kompetensområdet för bioenergi	0	1		
Kompetensområdet för montering av skogsmaskiner	2	1		
Kompetensområdet för skogsbruk	169	182		
Inga uppgifter	8	10		
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	29	21	125	106
Kompetensområdet för skogshantering	23	19		
Kompetensområdet för drivning	6	2		
Totalt	895	817	8247	7621

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom skogsbranschen	659	574	-13 %

Yrkesexamen inom skogsbranschen	207	222	7 %
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	29	21	-28 %

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom skogsbranschen	6909	6622	-4 %
Yrkesexamen inom skogsbranschen	1213	893	-26 %
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	125	106	-15 %

Examensdelar som mål/hel examen som mål*

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom skogsbranschen	6311	6013	-5 %
Yrkesexamen inom skogsbranschen	1139	838	-26 %
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	125	103	-18 %

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom skogsbranschen	598	609	2 %
Yrkesexamen inom skogsbranschen	74	55	-26 %
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	0	3	300 %

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar samt förändringar i antalet prestationer

Antalet avlagda grundexamina inom skogsbranschen och specialyrkesexamina inom skogsbranschen minskade 2023 jämfört med 2022. Däremot ökade antalet avlagda yrkesexamina inom skogsbranschen något. Antalet avlagda examensdelar minskade i alla examina inom branschen. Åren 2022–2023 har antalet personer som avlagt både hela examen och en del av examen i specialyrkesexamen dock varit betydligt större än tidigare. Antalet kan förklaras bl.a. av att det snabbaste sättet att få behörighet som lärare inom branschen är att avlägga specialyrkesexamen. Dessutom har specialyrkesexamen erbjudits som webbutbildningar.

År 2023 avlades färre grundexamina inom skogsbranschen, men fler examina avlades inom kompetensområdena för produktion av skogsenergi och montering av skogsmaskiner än 2022. Sammanlagt 222 studerande avlade yrkesexamen inom skogsbranschen, vilket är 7 procent fler än 2022. I synnerhet inom kompetensområdet för skogsbruk ökade antalet examina. År 2023 avlade endast en person yrkesexamen inom skogsbranschen inom kompetensområdena för både bioenergi och montering av skogsmaskiner.

Examina eller examinas kompetensområden med marginella prestationer

En yrkesexamen har avlagts inom skogsbranschen i kompetensområdet för bioenergi och en examen har avlagts inom kompetensområdet för montering av skogsmaskiner. I specialyrkesexamen inom skogsbranschen inom kompetensområdet för drivning har två examina avlagts.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Grundexamen inom skogsbranschen	40	40	26	26
Yrkesexamen inom skogsbranschen	22	22	16	15
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	10	10	3	3

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Antalet anordnartillstånd för examina inom skogsbranschen förändrades inte jämfört med året innan. Antalet aktiva anordnare av yrkesexamen inom skogsbranschen var en färre än året innan.

Anordnande av examina samt fördelning av avläggandet av examina och examensdelar mellan utbildningsanordnare, examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

I grundexamina fördelas prestationerna jämnt mellan olika utbildningsanordnare ur kvantitativt och geografiskt perspektiv, vilket kommissionen anser vara bra med tanke på sektorn. I fråga om yrkes- och specialyrkesexamen inom skogsbranschen koncentreras utbildningarna till två utbildningsanordnare i Savolaxregionen. Detta kan förutom av att utbildningen genomförs på webben även förklaras av att skogsägarutbildningarna i vissa skolor har placerats i grundexamen (skogsarbetare-skogsserviceproducent).

Flest grundexamina inom skogsbranschen har avlagts i Södra Savolax och Lappland. År 2022 avlades 3,03 procent av grundexamina inom skogsbranschen på svenska. År 2023 var andelen svenskspråkiga examina 3,66 procent. År 2022 var andelen svenskspråkiga i yrkesexamen inom skogsbranschen 1,45 procent. År 2023 avlades alla examina på finska. Specialyrkesexamen inom skogsbranschen har avlagts endast på finska 2022–2023.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022*

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom skogsbranschen	34 %	52 %	6 %	8 %
Yrkesexamen inom skogsbranschen	62 %	33 %	4 %	1 %
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	100 %	-	-	-

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023*

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom skogsbranschen	36 %	52 %	7 %	5 %
Yrkesexamen inom skogsbranschen	57 %	37 %	5 %	1 %
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	96 %	4 %	-	.

*i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen inom skogsbranschen	44 %	46 %	3 %	3 %
Yrkesexamen inom skogsbranschen	71 %	76 %	1 %	1 %
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	85 %	92 %	0 %	0 %

*i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar

Medeltal för studeranderesponden* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen inom skogsbranschen	4.4	4.4	4.2	4.2
Yrkesexamen inom skogsbranschen	4.5	4.6	4.3	4.3

Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	4.6	4.1	4.3	3.7
--	-----	-----	-----	-----

* Bedömningsskala 1–5

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom skogsbranschen	3.8	3.9
Yrkesexamen inom skogsbranschen	-	3.7
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	4.6	-

* Bedömningsskala 1–5

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom skogsbranschen	3.9	4.0
Yrkesexamen inom skogsbranschen	4.6	3.4
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	-	4.4

* Bedömningsskala 1–5

Reflektioner

Andelen yrkesprov i grundexamina inom skogsbranschen som avläggs på arbetsplatsen har ökat något jämfört med året innan. På motsvarande sätt har andelen minskat i fråga om yrkesexamen och specialyrkesexamen inom skogsbranschen. Även andelen "Inga uppgifter" har minskat i fråga om grundexamina jämfört med 2022.

Arbetslivskommissionen undrar varför en del av yrkesproven för yrkes- och specialyrkesexamen inom skogsbranschen har flyttats tillbaka till läroanstalterna jämfört med 2022. Är orsaken den höjning av samarbetsföretagens kravnivå i fråga om studerande med beaktande av dagens arbetsliv som framkom under besöken?

En stor del av de yrkesinriktade examensdelarna inom skogsbranschen görs vid läroanstalterna. Yrkesproven på läroanstalterna framhävs i början av studierna och i de maskinella examensdelarna. Betoningen på läroanstalterna i början av studierna torde förklaras av att de studerande inte har körkort samt på deras kompetensnivån. Ökningen av antalet yrkesprov som avlagts på arbetsplatsen i grundexamina torde förklaras av att andelen "Inga uppgifter" minskat i förhållande till 2022. Enligt kommissionens iakttagelse kunde vissa yrkesprov som ordnas vid läroanstalter också avläggas i arbetslivet. Arbetslivskommissionen anser att det är bra att Utbildningsstyrelsen ytterligare förtydligar och förenhetligar anvisningarna om registreringen av platsen för yrkesprov gentemot utbildningsanordnarna.

I yrkesexamen avläggs en stor del av examina inom kompetensområdet för skogsbruk (beteckning skogsbruksföretagare) som riktar sig till skogsägare som utför den praktiska arbetspraktiken och yrkesproven i sin egen skog.

Eventuellt kan olika läroanstalter ha varierande praxis för hur yrkesprov som avlagts i den egna skogen registreras. Arbetslivskommissionen anser att det är fråga om ett yrkesprov som avlagts på en arbetsplats när examinandan har ett FO-nummer.

Tvåpartsbedömningen tycks ha ökat ytterligare, vilket bör uppmärksammas som glädjande. I grundexamen är tvåpartsbedömningen fortfarande under 50 procent, men i yrkes- och specialyrkesexamina överskrider andelen redan gränspålen på 75 procent.

Skillnaderna mellan examenstyperna torde förklaras av platserna där yrkesprov avläggs. I grundexamen sker över hälften av yrkesproven vid läroanstalten, och sannolikt kan man inte alltid locka en representant för arbetslivet till yrkesproven. Ett omfattande arbetslivsnätverk samt tydliga och tillräckliga grunder för kostnadsersättning torde göra det lättare att få med representanter för arbetslivet i yrkesproven vid läroanstalterna. I vissa examensdelar avlägger nästan alla studerande sina yrkesprov vid läroanstalten, men i studiernas slutskede har de mest

kompetenta studerandena ofta redan övergått till arbetslivet, och det kan finnas brister i arbetslivsfärdigheterna hos de studerande som ger sitt yrkesprov vid läroanstalten.

I studeranderesponsen har resultaten från slutenkäten som helhet förblivit oförändrade sedan 2022. I alla frågor gav de studerande inom grund- och yrkesexamen inom skogsbranschen lika bra respons som 2022, men medeltalet för responsen för specialyrkesexamen sjönk från 4,3 till 3,7. Responsen om yrkesprov hade också minskat kraftigt särskilt bland studerande i specialyrkesexamen (4,6 => 4,1). Det finns stora skillnader i medeltalen mellan frågegrupperna. De studerande i yrkesexamen inom skogsbranschen var något mer nöjda med genomförandet av yrkesproven, och belåtenheten bland de studerande i grundexamen var oförändrad.

Inom skogsbranschen ligger resultaten av slutenkäten för studerande som helhet mycket nära det nationella medeltalet. För alla frågor ligger responsen från skogsbranschen exakt på medeltalet, och för yrkesprov ligger medeltalet för skogsbranschen en tiondel under det nationella medeltalet (medeltalet i relation till antalet examina 4,2 och 4,4 jämfört med 4,2 och 4,5.) Responsen på yrkesexamen ligger något över medeltalet och responsen på specialyrkesexamen klart under medeltalet.

År 2023 besvarades arbetsplatsenkäten av 280 representanter för arbetsplatserna, vilket är 37 fler än 2022. Det kom dock tillräckligt med svar om grundexamen inom skogsbranschen för att resultaten skulle vara jämförbara. Svaren täcker 30 procent av antalet dagar i arbetsplatsperioderna.

När man räknar med alla examina inom skogsbranschen förbättrades medeltalet för arbetsplatsenkäten något jämfört med året innan (3,83 => 3,87). Jämfört med det nationella medeltalet (2022: 4,11 och 2023: 4,10) får examina inom skogsbranschen fortfarande klart sämre bedömningar än medeltalet.

Läroavtalsarbetsplatserna hade 2023 gett lite bättre respons på skogsbranschens arbetsplatsenkät än utbildningsavtalsarbetsplatserna. Orsaken kan vara att de studerande som arbetar med läroavtal redan är betydligt mer insatta i arbetsuppgifterna än de som studerar med utbildningsavtal, och därför behöver arbetsplatsen mindre stöd från skolan.

De svagaste vitsorden i arbetsplatsresponsen gällde påståendena:

- Läroanstalten informerar väl om samarbetsmöjligheterna i anslutning till yrkesutbildningen
- Läroanstalten har förmåga att utveckla sin verksamhet utifrån responsen
- Vi är nöjda med läroanstaltens verksamhet gällande att ordna inläring i arbetslivet

Arbetsplatsens behov vid ordnandet av inläring i arbetet beaktas väl i läroavtalen, men inte i perioder som ordnas på basis av utbildningsavtal. De olika avtalen torde placeras i olika skeden av studierna. De som håller på att lära sig i arbetslivet under läroavtal har i allmänhet bättre färdigheter och antagligen också högre motivation. Läroavtalet kan också vara kopplat till kommande rekrytering.

I ungefär var sjunde arbetsplatsrespons fanns det ett klart missnöje med de praktiska arrangemangen kring utarbetandet av utbildnings- och läroavtal, och på ungefär var sjunde arbetsplats var man också delvis missnöjd. Avtalen skapar ramar för en lyckad inläring i arbetslivet på basis av utbildningsavtal eller läroavtal. Därför vore det viktigt att minska andelen missnöjda, det vill säga att fästa uppmärksamhet vid kvaliteten på avtalsverksamheten och avtalsvillkoren.

Finansieringsperioden för arbetsplatshandledarenkäten stämmer inte överens med lägesbilden 2022–2023, utan siffrorna gäller en något längre period: tre perioder: 1.7.2021–30.6.2024, ända tills materialet analyseras 10.5.2024.

Under denna tidsperiod har 715 företag gett arbetslivsrespons på grund-, yrkes- och specialyrkesexamen inom skogsbranschen, och arbetsplatsperioderna omfattade 117 510 dagar. Arbetsplatsperiodernas genomsnittliga längd var 72 dygn. 43 procent av respondenterna var nöjda med läroanstaltens verksamhet gällande att ordna inläring i arbetslivet (helt av samma åsikt) och procent var nästan helt av samma åsikt. 10 procent av respondenterna var nästan helt eller helt av annan åsikt.

Samarbetet med läroanstalten ansågs vara smidigt (delvis, nästan helt och helt av samma åsikt) enligt 94 procent av dem som gav arbetslivsrespons. Frågan "Läroanstalten säkerställde att arbetsuppgifterna främjar den studerandes lärande enligt de planerade målen" fick samma procentandel. De svagaste bedömningarna gavs på frågorna "Läroanstalten erbjuder tillräckligt med stöd för att handleda elevens lärande" och "Läroanstalten erbjuder tillräckligt med stöd för bedömningen av den studerandes kompetens och att ge den studerande respons", där 13 procent av respondenterna var helt eller nästan helt av annan åsikt.

Medeltalet för alla påståenden i enkäten (grund-, yrkes- och specialyrkesexamina) på skalan 1–5 (helt av annan åsikt – helt av samma åsikt) var 3,98, som hade viktats på basis av arbetsplatsperiodernas längd. Medeltalet för grundexamen inom skogsbranschen var ungefär det samma som genomsnittet: 3,93. Dock något lägre för yrkesexamen inom skogsbranschen: 3,67. Tre företag hade svarat om specialyrkesexamen inom skogsbranschen, och samplingen var således mycket liten: 4,41. Medeltalet för alla grundexamina var 4,07, för yrkesexamina 4,17 och för specialyrkesexamina 4,17, och medeltalet för alla branscher var 4,11, så skogsbranschen låg något under medeltalet för alla branscher i arbetsplatshandledarenkäten.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Hur miljön för yrkesprovsmiljö lämpar sig för påvisande av kompetens säkerställs bl.a. genom att man i princip så noggrant som möjligt beskriver den arbetsplats och arbetsuppgift som lämpar sig för provet. Målet är att påvisa kompetensen i en så realistisk miljö som möjligt. Miljön för yrkesprov får inte vara bristfällig, och till exempel för plantskogsskötsel ska man söka efter ett objekt där man gallrar ut plantbeståndet och inte enbart röjer så att kravnivån inte underskrids. På motsvarande sätt ska man för drivningstjänsterna ha en verklig stämplingspost, och tätorts- eller tomtavverkning lämpar sig inte för detta, utan det ska vara fråga om ett riktigt drivningsobjekt i ekonomiskogen. Det samma gäller för yrkesprov i fällning av specialträd, som ska innehålla både arbete med korg och direkt fällning.

När man väljer miljö för yrkesprovet funderar man också på om man eventuellt kan genomföra flera olika yrkesprov på samma gång i samma provmiljö. I huvudsak genomförs proven i verkliga arbetsuppgifter, antingen på läroanstaltens undervisningsarbetsplatser eller i arbetslivet. Läroanstalten kan använda yrkesprovsmiljöer som erbjuds av arbetsgivare. När avtal ingås säkerställer man bl.a. att alla företag har FO-nummer och andra nödvändiga uppgifter i skick. Det är det lättare att på förhand säkerställa lämpligheten på läroanstaltens undervisningsarbetsplatser än i arbetsgivarnas yrkesprovsmiljöer. Yrkesprovsmiljöns lämplighet diskuteras på förhand med den studerande och man beaktar hans åsikter i ärendet. Det bör också observeras att den utrustning som används i arbetslivet inte nödvändigtvis alltid motsvarar skolans moderna undervisningsmaterial vad gäller kvalitet och egenskaper, vilket kan påverka provet.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Arbetslivskommissionen för skogsbranschen frågade under sina besök läroanstalterna om motiveringar till yrkesprov som ordnas någon annanstans än på arbetsplatserna. Enligt läroanstalterna registreras yrkesprov ofta som givet på arbetsplatsen när det har gjorts på en läroanstalts arbetsplats där man arbetar för n beställare, till exempel Forststyrelsen. Motiveringen var att skolan står i avtalsförhållande till beställaren och att kraven på arbetet är likadana som hos andra utomstående arbetsgivare.

De läroanstalter som ordnade yrkesprov vid läroanstalterna motiverade i huvudsak detta med den studerandes minderårighet. Minderårigheten medför utmaningar med att ta sig till arbetsplatsen på grund av körkortslöshet om det inte finns en lämplig arbetsplats inom rimligt avstånd från hemmet som uppfyller kraven för yrkesprovsmiljö. På grund av att de studerande är minderåriga behövs mer övervakning och handledning i examensdelarna i studiernas inledande skede, så yrkesprov för dessa examensdelar gjordes ofta på läroanstalterna. Exempel på detta är yrkesproven i de obligatoriska examensdelarna "Skötsel och utnyttjande av skog" (20 kp, 105990), samt "Drivningstjänster" (30 kp, 105994), som ofta var bland de första som gjordes med röjnings- och motorsåg.

Om den studerande inte har fått ett jobb där hen kan skaffa och visa sin kompetens genomförs yrkesprovet vid läroanstalten. Enligt läroanstalternas representanter är det till exempel allt svårare för dem som studerar till skogsmaskinsförare att hitta bra praktikplatser, och detsamma har också signalerats av representanter för

arbetslivet. Det är svårt att erbjuda praktikplatser, eftersom avkastningskraven inom sektorn är så höga och den nya skogsmaskinsföraren snabbt borde vara produktiv. Lärarna anser att det nuförtiden krävs för mycket av eleverna i ett för tidigt skede.

Ett yrkesprov som ordnas på en arbetsplats kan kompletteras vid läroanstalten till den del som kunnandet inte har kunnat påvisas på arbetsplatsen. Ett exempel på ett yrkesprov som numera ofta genomförs vid läroanstalten är provet i underhåll av skogsmaskiner. Arbetsplatserna har allt oftare serviceavtal med maskintillverkarna, och där utförs servicen av maskintillverkarens montör. Då är det inte möjligt att genomföra yrkesprovet på arbetsplatsen. En studerande som får särskilt stöd kan avlägga yrkesprov vid läroanstalten om man i detta avseende har beslutat att avvika från kraven på yrkesskicklighet eller att anpassa bedömningen av kunnandet.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Inga rättelseyrkanden 2022–2023.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

År 2022 fick kommissionen en begäran om utlåtande om en plan för bedömning av kunnande från ministeriet. Kommissionen kunde inte ge ett positivt utlåtande om planen.

År 2023 fick kommissionen två begäran om utlåtande om planer för bedömning av kunnande av ministeriet. Kommissionen gav ett positivt utlåtande om den ena av dessa men inte om den andra.

Under besöken har kommissionen bekantat sig med planerna för bedömning av kunnande och har inte upptäckt några brister i dem.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Var och en borde få utföra ett arbete som hen upplever som meningsfullt och som ger en känsla av att hen kan påverka sitt eget arbete och sin arbetsmiljö på ett konstruktivt sätt genom att utveckla den. Utifrån ARVO-responsen (slutenkäten) är den personliga tillämpningen fortfarande på en god nivå. Till exempel fick 85 procent av respondenterna påverka planeringen av sina studier, för 75 procent uppdaterades PUK och för 77 procent utreddes kompetens som skaffats någon annanstans under studierna och PUK uppdaterades. 75 procent deltog också i att planera yrkesprov.

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

Bedömningarna i studeranderesponsen var genomgående synnerligen goda. Arbetsplatsresponsen var relativt bra i genomsnitt, men det finns en del utvecklingsobjekt. Utifrån arbetsplatsresponsen bör man fästa uppmärksamhet vid samarbetsmöjligheterna och att informera om dem, läroavtalens och utbildningsavtalens kvalitet, beaktandet av arbetsplatsens behov samt hur den respons som ges till skolan syns i utvecklingen.

Under besöken har följande utvecklingsobjekt konstaterats:

- Ökad arbetslivsorientering
- Ökat samarbete med arbetslivet
- Ökning av antalet arbetsplatshandledare (arbetsplatshandledarbank)
- Ökning av andelen yrkesprov i arbetslivet
- Kvantitativ ökning av resurserna och lärarna (t.ex. läroplikten har medfört tilläggskostnader, men ingen tilläggsfinansiering. Vissa anskaffningar av utrustning, såsom en simulator, har kunnat genomföras genom projekt. Kompensationspenningen för undervisningsskogar täcker vissa kostnader)
- De studerande önskar mer maskinarbetstid
- En kvalitativ och kvantitativ ökning av utnyttjandepotentialen för information från Arvo-responsen i utvecklingen av verksamheten och undervisningen.
- Höjning av svarsprocenten för ARVO-responsen från utexaminerade
- Inträdes- och lämplighetsprov behövs kanske
- Två bedömare beslutar om vitsordet, av vilka den ena ska vara representant för arbetslivet. På bedömningsblanketten ska antecknas orsaken till att två lärare har använts som bedömare utan representation för arbetslivet.
- Dessutom ska man på bedömningsblanketten anteckna hur bedömningsgrunderna har tillämpats på prestationen. (Lag om yrkesutbildning 531/2017, 55 §)
- Ökad kontakt mellan läroanstalten och arbetsplatsen under den studerandes praktikperiod.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Kunskaper och färdigheter om interaktion, kommunikation och arbetslivskompetens blir allt viktigare. I de gemensamma examensdelarna är det viktigt att de innehållsmässigt anpassas så att de är kopplade till studierna inom det kompetensområde och yrke som den studerande valt och så långt som möjligt kan tillämpas på dem. Det vore bra att inkludera tillämpning av ekonomisk matematik i de obligatoriska studierna. En del av dem som utexamineras blir företagare eller fortsätter familjens företagsverksamhet. Särskilt för dem är ekonomisk matematik viktig.

Examensgrundernas och examensstrukturens funktion

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

De uppdaterade grundexamensgrunderna och kraven på yrkesskicklighet motsvarar i stor utsträckning kraven i arbetslivet. Responsen från arbetslivet visar att flera av dem som studerar till skogsmaskinsförare verkar klara av studierna med för få maskintimmar, vilket medför utmaningar vid övergången till arbetslivet. De som utexamineras från skolan vet långt ifrån alltid hur många övningstimmar de har bakom sig. Arbetsgivarna skulle uppskatta det.

Inom kompetensområdet för körning av skogsmaskiner finns körning av skogsmaskiner, körning av timmerbil samt terminalarbeten. Timmerbilens status bör ändras till ett självständigt kompetensområde. Det skulle i synnerhet underlätta rekryteringen av studerande till utbildning inom sektorn.

I de obligatoriska examensdelarna för terminalmaskinförare ingår hållbar skogsvård och hållbart utnyttjande av skog, vilket borde överföras från de obligatoriska examensdelarna till de valbara. I avsnittet om hållbar skötsel av skogar är det mest nyttigt för terminalmaskinföraren att gestalta verksamhetsmiljön, förstå skogscertifieringen och arbeta på ett säkert sätt. Detta avsnitt är valbart för timmerbilsförare och skogsmaskinsmontörer.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

Det är utmanande att specificera antalet avlagda valbara examensdelar i prestationsstatistiken. Statistiken tar inte ställning till om examensdelen har genomförts som valbar eller obligatorisk. En del av examensdelarna är obligatoriska inom vissa kompetensområden och valbara inom andra kompetensområden. T.ex. planering av företagsverksamhet är en obligatorisk examensdel för producenterna av skogsarbetar-skogstjänster och en gemensam valbar yrkesinriktad examensdel inom andra kompetensområden. Valfriheten verkar vara god när examina avläggs. Inom skogsbranschen genomförs lokala examensdelar, gemensamma valbara yrkesinriktade examensdelar, valbara examensdelar från andra yrkesexamina, t.ex. från bilbranschen och byggbranschen. Det avläggs mest yrkeskompetens på grundnivå inom transportbranschen.

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Representanter för arbetslivet ska höras när examensgrunderna förnyas. Representanter för arbetslivet känner bäst till kraven och behoven i arbetslivet. Detta samarbete bör utvecklas. Det vore också bra att utveckla det övriga samarbetet mellan de studerande, utbildningsanordnarna och Utbildningsstyrelsen.

Annat om examensgrunderna och uppbyggnaden av examen

Grundexamen inom skogsbranschen förnyades i början av 2024. År 2023 följde man alltså ännu den "gamla" examensstrukturen och bedömningsskalan. Den examen som användes 2023 motsvarade enligt arbetslivskommissionens tidigare lägesrapport inte längre till alla delar behoven i arbetslivet. I synnerhet kompetensen hos personer som utexaminerats med lägre vitsord ansågs inte motsvara behoven i arbetslivet.

Hur väl de nya grundexamensgrunderna och bedömningsskalan fungerar får man se inom några år när de första studerandena utexamineras och övergår till arbetslivet. Det blir särskilt intressant att se hur utbildningsutbudet, antalet sökande och arbetslivsresponsen utvecklas för de nya examensbenämningarna som tagits i bruk inom kompetensområdet för körning av skogsmaskiner – terminalmaskinsförare och virkesbilsförare.

Strukturerna för yrkes- och specialyrkesexamina förblev oförändrade. Särskilt specialyrkesexamina har genomförts i större utsträckning först under de två senaste åren, så i detta skede är det svårt att uttala sig särskilt mycket om hur de fungerar. Den långsamma ökningen av antalet examina kan till exempel bero på att examen är utmanande, dvs. alla utbildningsanordnare har kanske inte haft tillräckliga resurser för att ordna undervisningen, eller t.ex. på att nätverket för företagsamarbete är outvecklat på arbetsledarnivå.

Specialyrkesexamen har ansetts vara en viktig kanal särskilt för att utbilda praktiska experter till yrkeslärare. Examen ger också möjligheten att erbjuda skogstjänstemän fördjupad tilläggsutbildning och fortbildning om enskilda teman. För närvarande torde yrkesexamen fungera bra åtminstone i fråga om kompetensområdet för skogsbruk och i synnerhet producera skogsbruksföretagare för branschens behov. Man bör överväga att göra virkesbilsföraren till ett eget kompetensområde, eftersom det redan är en egen examensbenämning. Relationen mellan obligatoriska och valbara examensdelar inom examens kompetensområden är lämpligt. De valbara examensdelarna är tillräckligt mångsidiga.